

1 Existuje v tomto členském státě zákonná úprava majetkových poměrů v manželství? Co je v ní stanoveno?

Ano. Manželé mohou uzavřít manželskou smlouvu, v níž si zvolí příslušnou úpravu majetkových poměrů v manželství. Tato smlouva je známá jako předmanželská smlouva (*convenção antenupcial*) – článek 1698 portugalského občanského zákoníku (*Código Civil*).

Pokud si manželé nezvolí režim, nebo v určitých případech, kdy je předmanželská smlouva neplatná, je zákonnou úpravou majetkových poměrů v manželství režim společenství nabytého majetku (*regime da comunhão de adquiridos*), a to v souladu s články 1717 a 1721 občanského zákoníku.

V tomto případě se k určení majetku ve společném vlastnictví a majetku v odděleném vlastnictví použijí ustanovení článků 1721 až 1731 občanského zákoníku.

Výjimečně existují případy (stanovené v článku 1720 občanského zákoníku), kdy je zákonnou úpravou režim oddělených jmění (*regime de separação de bens*).

2 Jak si mohou manželé uspořádat majetkové poměry v manželství? Jaké jsou v tomto případě formální požadavky?

Manželé mohou svůj manželský majetkový režim zřídít uzavřením předmanželské smlouvy, v níž si mohou zvolit jeden ze tří režimů stanovených v občanském zákoníku, nebo se mohou v mezích platného práva dohodnout na jiné úpravě (článek 1698 občanského zákoníku).

V portugalském občanském zákoníku jsou stanoveny tyto tři manželské majetkové režimy:

režim společenství nabytého majetku (*regime da comunhão de adquiridos* – články 1721 až 1731 občanského zákoníku),

režim majetkového společenství (*regime da comunhão geral de bens* – články 1732 až 1734 občanského zákoníku),

režim oddělených jmění (*regime da separação de bens* – články 1735 až 1735 občanského zákoníku).

Jak bylo uvedeno výše, manželé si mohou v mezích platného práva sjednat jinou úpravu. Tak tomu je v případě, kdy je příslušnou úpravou majetkových poměrů v manželství režim společenství nabytého majetku, manželé se však v předmanželské smlouvě dohodnou, že se určitý nemovitý majetek, který jeden z nich nabyl před uzavřením manželství (např. rodinný dům), stane po sňatku společným jměním, neboť oba chtějí ručit za příslušnou hypotéku.

Co se týká formálních požadavků, předmanželská smlouva musí mít formu veřejné listiny vyhotovené u notáře nebo prohlášené učiněného u matrikáře (článek 1710 občanského zákoníku a články 189 až 191 zákona o evidenci obyvatel (*Código do Registo Civil*)).

Předmanželská smlouva se zpravidla uzavírá před sňatkem. Podle článku 1714 občanského zákoníku nelze předmanželskou smlouvu a úpravu majetkových poměrů po uzavření manželství změnit, není-li v článku 1715 občanského zákoníku stanoveno jinak.

Ustanovení vztahující se na předmanželské smlouvy obsahuje kniha IV hlava II kapitola IX oddíl III občanského zákoníku (články 1698 až 1716).

Ustanovení týkající se darů pro manžele a darů mezi manžely jsou obsažena v knize IV hlavě II kapitole X oddílech I a II článkách 1753 až 1766 občanského zákoníku.

3 Je svoboda uspořádat majetkové poměry v manželství nějak omezena?

V článku 1720 občanského zákoníku jsou stanoveny dvě situace, kdy je zákonnou úpravou majetkových poměrů v manželství režim oddělených jmění: je-li manželství uzavřeno bez předchozího postupu před uzavřením manželství, a jsou-li manželé starší 60 let.

Kromě těchto případů si mohou manželé zvolit úpravu v mezích platného práva.

4 Jaké jsou právní účinky rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné na majetkové poměry v manželství?

Podle článku 1688 občanského zákoníku končí manželský vztah mezi manžely rozvodem nebo prohlášením manželství za neplatné, aniž jsou dotčena ustanovení týkající se výživného. Rozluka manželů a oddělení jejich majetku nevede k zániku manželství, právní účinky v případě rozluky jsou však velmi podobné jako u rozvodu, jak bude objasněno níže.

Co se týká rozdělení majetku a uhrazení dluhů, článek 1689 občanského zákoníku stanoví, že jakmile skončil manželský majetkový režim, mají manželé nebo jejich příslušní dědici nárok na obdržení svého osobního majetku a svého podílu na společném jmění. Manžel, který má vůči společnému jmění dluh, musí tento dluh uhradit.

Co se týká dluhů, přednost má uhrazení společných dluhů ze společného jmění a teprve po vyrovnání těchto dluhů jsou uhrazeny zbývající dluhy. Pokud má jeden z manželů dluh vůči druhému manželovi, musí tento dluh uhradit ze svého podílu na společném jmění. Není-li společného jmění, musí dotýčný manžel dluh uhradit ze svého osobního majetku.

Právní účinky rozvodu

Účinky rozvodu jsou stanoveny v článkách 1788 až 1793-A portugalského občanského zákoníku.

Rozvodem zpravidla manželství zaniká, přičemž důsledky jsou stejné jako v případě zániku manželství kvůli úmrtí jednoho z manželů.

Co se týká dědění, podle článku 2133 občanského zákoníku ztrácí po vynesení rozsudku o rozvodu manželství bývalý manžel postavení zákonného dědice, a to i v případě, byl-li tento rozsudek vydán po smrti druhého manžela.

Podle portugalského práva se jmění manželů zpravidla nerozděluje během řízení o rozvodu manželství, nýbrž až posléze. V případě rozvodu se souhlasem druhého manžela, který byl udělen na matričním úřadě, se však mohou manželé ihned dohodnout na způsobu rozdělení majetku manželů (článek 272-A zákona o evidenci obyvatel).

Co se týká účinků rozvodu, obecné pravidlo je toto:

rozvod nabývá účinku ode dne, kdy rozsudek o rozvodu manželství nabude právní moci.

Majetkové důsledky rozvodu manželů jsou tyto:

Rozvod má na majetek manželů účinky zpětně ode dne zahájení řízení o rozvodu manželství.

Na žádost kteréhokoliv manžela však mohou být majetkové důsledky rozvodu stanoveny zpětně ode dne, kdy manželé ukončili soužití, pokud lze toto datum v řízení ověřit.

Při rozdělení majetku po rozvodu nemůže žádný z manželů obdržet větší podíl, než jaký by obdržel v případě, že by se na manželství vztahoval režim společenství nabytého majetku.

Každý z manželů přichází o veškeré požitky, které získal nebo měl získat v důsledku manželství (např. dary mezi manžely, dary třetí osoby předané manželům u příležitosti uzavření sňatku). V tomto případě může osoba, která dar poskytla, rozhodnout, že dotýčný požitek připadne dětem manželů.

Poškozovaný manžel má právo požadovat náhradu újmy způsobené druhým manželem na obecné úrovni občanskoprávní odpovědnosti a u běžných soudů. Pokud důvody rozvodu souvisejí s mentální poruchou jednoho z manželů, musí manžel, který podává návrh na rozvod manželství, odškodnit druhého manžela za osobní újmu způsobenou zánikem manželství. Tento nárok je třeba uplatnit během řízení o rozvodu manželství.

Každý manžel může soud požádat, aby mu povolil pronajmout si rodinné obydlí bez ohledu na to, zda je ve společném vlastnictví, nebo ve vlastnictví druhého manžela.

Domácí zvířata mohou být svěřena jednomu nebo oběma manželům, přičemž se zohlední zejména zájmy každého z manželů a jejich dětí a rovněž blaho zvířete.

Majetkové důsledky rozvodu manželství na vztahy mezi manžely a třetími osobami jsou tyto:

Manželé se mohou dovolávat majetkových důsledků rozvodu vůči třetím osobám ode dne, kdy byl rozsudek zaregistrován v evidenci obyvatel.

Co se týká vyživovacích povinností mezi bývalými manžely, v článcích 2016 a 2019 občanského zákoníku je stanoveno, že:

po rozvodu má každý z bývalých manželů zpravidla povinnost žít se sám,

každý z bývalých manželů má nárok na výživné bez ohledu na to, zda došlo k rozvodu se souhlasem druhého manžela, či nikoli; nárok na výživné však lze odmítnout z důvodu spravedlnosti,

nárok na výživné zaniká, pokud oprávněná osoba uzavře nové manželství, vstoupí do nesezdaného soužití (*união de facto*) nebo přestane být způsobilá z důvodu nevhodného chování.

Účinky rozluky manželů a oddělení jejich majetku

Co se týká rozluky, článek 1794 občanského zákoníku odkazuje na ustanovení o rozvodu, jak byla uvedena výše, s jedinou výjimkou: rozlukou manželství nezaniká.

Kromě této jediné výjimky jsou podle článků 1795-A, 2016 a 2133 občanského zákoníku účinky rozluky na majetkové poměry manželů, vyživovací povinnosti a dědění stejné jako účinky rozvodu.

Právní účinky prohlášení manželství za neplatné

Mezi prohlášením manželství za neplatné a neexistujícím manželstvím je rozdíl.

V případě neexistence manželství, jak je stanoveno v článcích 1628 až 1630 občanského zákoníku (např. chybí-li zcela prohlášení jednoho či obou manželů), nemá neexistující manželství žádné účinky.

V případě prohlášení neplatnosti občanského sňatku, jak je stanoveno v článku 1631 občanského zákoníku (např. v případě právních překážek či nesprávného prohlášení), jsou účinky uvedené v článku 1647 občanského zákoníku tyto:

Pokud oba manželé jednali v dobré víře, má manželství účinky mezi nimi a vůči třetím osobám, dokud soudní rozhodnutí o prohlášení manželství za neplatné nenabude právní moci.

Jestliže v dobré víře jednal pouze jeden z manželů, pak účinky manželství platí jen pro něj. Manžel jednající v dobré víře se může mimoto dovolávat účinků manželství vůči třetím osobám, pokud zohledňují vztah mezi manžely.

Tato pravidla se vztahují na prohlášení neplatnosti katolických sňatků uzavřených církevními úřady do doby, než je soudní rozhodnutí zapsáno v evidenci obyvatel, pokud byl katolický sňatek takto registrován.

Články 1649 a 1650 občanského zákoníku stanoví zvláštní majetkové sankce v případě manželství mezi nezletilými a manželství porušujícího právní překážky, a sice následovně:

Nezletilá osoba, která uzavře manželství bez potřebného povolení, se považuje za nezletilou, dokud nedosáhne zletilosti, pokud jde o správu majetku, který vlastnila v době sňatku, a majetku, který nabyla darem po sňatku. Výživné požadované v závislosti na jejím postavení však bude odečteno z výnosů z tohoto majetku.

Tento majetek spravují do doby, než nezletilá osoba dosáhne zletilosti, rodiče nebo zákonný zástupce nezletilé osoby, a nikoli druhý manžel.

Tento majetek nelze použít během manželství ani po jeho zániku k vyrovnání dluhů kteréhokoliv z manželů, které vznikly před tím, než nezletilá osoba dosáhla zletilosti.

Jsou-li porušeny překážky stanovené v čl. 1604 písm. c) a d) občanského zákoníku (např. překážka manželství z důvodu pokrevního příbuzenství), nemůže manžel, který se tohoto porušení dopustil, od druhého manžela získat požitky ve formě daru či závěti.

5 Jaké jsou důsledky smrti jednoho z manželů pro majetkové poměry v manželství?

Manželský majetkový režim končí úmrtím jednoho z manželů, jak je stanoveno v článku 1788 občanského zákoníku.

Majetek ve společném vlastnictví je nutno rozdělit. Majetek zesnulé osoby zahrnuje její osobní majetek a případně její podíl na společném jmění manželů v souladu s článkem 2024 občanského zákoníku.

Zákonným dědicem je zpravidla pozůstalý manžel, kterému připadá povinný dědický podíl bez ohledu na existenci závěti (články 2131 a 2133 nebo případně články 2158 a 2159 občanského zákoníku).

Podle podmínek stanovených v článku 2103-A občanského zákoníku má mimoto pozůstalý manžel při rozdělení majetku nárok na užívání společné domácnosti, jejího zařízení a vybavení. Pokud toto překračuje jeho dědický podíl a podíl na společném jmění, musí pozůstalý manžel poskytnout ostatním dědicům náhradu.

Podle článku 1698 a čl. 1700 odst. 3 občanského zákoníku se však v případě, je-li úpravou majetkových poměrů v manželství režim oddělených jmění, mohou manželé vzdát svého postavení dědice v předmanželské smlouvě.

6 Jaký orgán má pravomoc rozhodovat ve věci majetkových poměrů v manželství?

Ve věcech majetkových poměrů mezi manželi mají pravomoc rozhodovat soudy, matriční úřady a notáři, a to podle toho, která z níže uvedených situací nastane.

Podle portugalského práva se na předmanželské smlouvy a majetkové poměry mezi manželi vztahuje zásada neměnnosti zakotvená v článku 1714 občanského zákoníku. Pokud se tedy budoucí manželé chtějí dohodnout na majetkovém režimu a odklonit se od zákonné úpravy majetkových poměrů, musí se majetkové poměry stanovit v předmanželské smlouvě (článek 1710 občanského zákoníku), která musí být podepsána před uzavřením manželství. Během manželství nemohou manželé dohodnuté majetkové poměry ve smlouvě změnit nebo zrušit. Výjimkou ze zásady neměnnosti jsou situace stanovené v článku 1715 občanského zákoníku (např. v případě rozdělení majetku soudem nebo rozluky osob a majetku).

Požadavky týkající se majetkového režimu musí být stanoveny v předmanželské smlouvě (článek 1698 občanského zákoníku). Aby mohla být předmanželská smlouva uzavřena, je nutné splnit náležitosti týkající se její formy a oznámení. Co se týče požadavků na formu, článek 1710 občanského zákoníku stanoví, že aby byly předmanželské smlouvy platné, musí být uzavřeny prostřednictvím prohlášení učiněného na registračním úřadu nebo formou veřejné listiny podepsané před notářem. Co se týče požadavků na oznámení, musí být předmanželské smlouvy – aby byly účinné vůči třetím stranám – zaregistrovány v souladu s čl. 1711 odst. 1 občanského zákoníku. Pro tyto účely se dědicové manželů a jiné strany předmanželské smlouvy nepovažují za

třetí osoby. Registrace smlouvy nezbavuje povinnosti zapsat příslušné majetkové skutečnosti do katastru nemovitostí. Rovněž je třeba dodržet stanovenou lhůtu: předmanželská smlouva musí být podepsána před uzavřením manželství, zároveň však nesmí mezi datem jejího podpisu a uzavřením manželství uplynout více než jeden rok; v opačném případě smlouva pozbuje platnosti, jak je stanoveno v článku 1716 občanského zákoníku.

Uvedené informace naleznete v publikaci *Os Regulamentos Europeus: impacto na actividade registal e notarial* (Evropská nařízení: dopad na činnost registračních úřadů a notářů), která je k dispozici v portugalské a angličtině na adrese

<https://www.redecivil.csm.org.pt/os-regulamentos-europeus-impacto-na-atividade-registal-e-notarial/>

V případě rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné se liší orgány příslušné pro rozhodování o rozdělení majetku a uplatnění příslušného majetkového režimu v závislosti na tom, zda se manželé na rozdělení svého majetku dohodnou, či nikoli.

Dosáhnou-li manželé ohledně rozdělení svého majetku v případě rozvodu nebo rozluky dohody, jsou příslušné matriční úřady. Mohou nastat dvě situace: V případě rozvodu nebo rozluky se souhlasem druhého manžela je s ohledem na rozvod nebo rozluky příslušná matrice, která v rámci tohoto řízení může schválit dohodu o rozdělení majetku, zabývat se splněním daňových povinností a učinit změny v majetkovém rejstříku v důsledku rozdělení majetku. V případě sporného rozvodu nebo rozluky, pro něž jsou příslušné rodinné soudy a soudy pro mladistvé (*Tribunais de Família e Menores*), platí, že pokud se strany dohodnou na rozdělení majetku po rozvodu nebo rozluce, je matrice oprávněna zabývat se rozdělením majetku, splněním daňových povinností a provedením změn v majetkovém rejstříku v důsledku rozdělení majetku. Tento právní rámec je stanoven v článcích 272-A a 272-B zákona o evidenci obyvatel. Praktické informace o těchto službách a příslušných nákladech jsou k dispozici na adrese

<https://justica.gov.pt/Servicos/Balcao-Divorcio-com-Partilha>

Dospějí-li strany po rozvodu nebo rozluce k dohodě ohledně rozdělení majetku, mohou podepsat u notáře veřejnou listinu. V tomto případě odpovídá notář za registraci nemovitostí do dvou měsíců a strany musí ve stejné lhůtě splnit své daňové povinnosti (články 8-B a 8-C zákona o katastru nemovitostí (*Código do Registo Predial*)).

Nemohou-li manželé ohledně rozdělení majetku dospět k dohodě (v případě rozvodu nebo rozluky) nebo je-li manželství prohlášeno za neplatné, musí se na žádost kterékolik ze stran zahájit soupis majetku. Soudy mají výlučnou pravomoc týkající se soupisu majetku v situacích stanovených v čl. 1083 odst. 1 občanského soudního řádu (*Código de Processo Civil*) (např. pokud soupis majetku závisí na jiném soudním řízení). V jiných situacích může být soupis majetku vyžádán na podnět zúčastněné strany, která jej zahájí, nebo na základě vzájemné dohody mezi všemi zúčastněnými stranami, a to u soudu nebo u notáře uvedeného na seznamu podle článku 1 režimu pro řízení o soupisu majetku (*Regime do Inventário Notarial*), zveřejněného v příloze zákona č. 117/19 ze dne 13. září 2019, v souladu s čl. 1083 odst. 2 občanského soudního řádu. Notář, který se danou věcí zabývá, využívá systém řízení případů

<https://www.inventarios.pt/>.

7 Jaké jsou důsledky majetkových poměrů v manželství pro právní vztahy mezi jedním z manželů a třetí osobou?

Články 1682 a 1683 občanského zákoníku stanoví, že v některých případech musí mít manžel při uzavírání určitých smluv se třetí osobou souhlas druhého manžela. To závisí na úpravě majetkových poměrů v manželství (např. režim oddělených jmění nebo majetkové společnosti), pravomoci týkající se správy majetku v důsledku daného režimu (např. společná správa určitého majetku), povaze majetku (např. rodinné bydlení; společný majetek) nebo povaze smlouvy (např. kupní smlouva; přijetí darů).

Podle článku 1687 občanského zákoníku má neudělení souhlasu druhým manželem pro třetí osoby tyto důsledky:

Pokud jeden z manželů uzavře smlouvu, která porušuje ustanovení čl. 1682 odst. 1 a 3 (např. převod vlastnického práva k určitým movitým věcem), článku 1682A (např. převod vlastnického práva k nemovitosti v rámci režimu majetkové společnosti; převod vlastnického práva k rodinnému bydlení v rámci jakéhokoli manželského majetkového režimu), článku 1682B (např. zrušení nájemní smlouvy týkající se rodinného bydlení) nebo čl. 1683 odst. 2 (vzdání se dědictví nebo odkazu) občanského zákoníku, může druhý manžel nebo jeho dědic požádat o zrušení dotyčné smlouvy.

Jestliže manžel převede vlastnické právo k nezapsanému movitému majetku nebo uzavře smlouvu, která zřizuje břemeno s ohledem na tento majetek, bez souhlasu druhého manžela, pakliže se tento vyžaduje, nelze se výše uvedeného zrušení dovolávat vůči třetí osobě, která jednala v dobré víře.

Pokud jeden z manželů v rozporu s právními předpisy převede vlastnické právo k majetku náležejícímu výhradně druhému manželovi nebo uzavře smlouvu, která zřizuje břemeno s ohledem na tento majetek, je smlouva neplatná a příslušná zaplacená částka se musí vrátit, konkrétně podle článků 892 až 904 občanského zákoníku, které stanoví důsledky protiprávního jednání prodávajícího.

8 Krátký popis postupu pro rozdělení společného jmění manželů v tomto členském státě, včetně jeho vypořádání a zániku.

Je-li dosažena dohoda o rozdělení majetku, může být schválena matričním úřadem nebo mít formu veřejné listiny podepsané u notáře, a to v závislosti na situacích uvedených v odpovědi na otázku č. 6.

Není-li takové dohody dosaženo, zahájí soud nebo notář soupis majetku, jak bylo již popsáno v odpovědi na otázku č. 6.

Postup soudního soupisu majetku upravují ustanovení knihy V hlavy XVI (články 1082 až 1130) občanského soudního řádu, která se obdobně použijí na soupis majetku prováděný notářem (článek 2 režimu pro řízení o soupisu majetku, zveřejněného v příloze zákona č. 117/19 ze dne 13. září 2019).

Soupis majetku pro účely rozdělení jmění manželů zahrnuje tyto fáze: úvodní fáze, námítky a ověření závazků, předběžné vyslechnutí zúčastněných stran, rozhodnutí ve věci samé a jednání zúčastněných stran, plán dělení majetku a potvrzující rozsudek, žaloby podané po potvrzujícím rozsudku.

9 Jaké jsou postupy a dokumenty nebo informace, které se obvykle požadují pro účely registrace nemovitého majetku?

Osoba, která žádá o registraci nemovitosti, musí katastrálnímu úřadu předložit žádost o zápis a připojit písemnosti dokládající skutkovou podstatu. Obvykle se vyžadují tyto písemnosti: veřejná listina, osvědčení o vlastnictví, doklad o uhrazení kolkovného a obecní daně z nemovitostí, případně doklad o zrušení hypotéky. Jsou-li tyto písemnosti již v katastru nemovitostí zaevidovány, uvede se pouze příslušný odkaz.

Podává-li žádost zástupce žadatele, musí být k žádosti připojena plná moc. Podle článku 39 zákona o katastru nemovitostí však advokáti, notáři a právní zástupci nemusí k žádosti o zápis plnou moc připojit.

Žadatelé, kteří mají digitální osvědčení (občané s portugalským občanským průkazem, advokáti, notáři a právní zástupci řádně registrovaní u příslušného sdružení), mohou podat žádost o zápis nemovitosti a připojit potřebné doklady na internetu. Žadatelé bez digitálního osvědčení mohou podat žádost osobně na katastrálním úřadu, nebo ji zaslat poštou.

Informace o postupu registrace a o příslušných nákladech jsou k dispozici na adrese:

<https://justica.gov.pt/Servicos/Pedir-registo-predial>

Aktuální znění portugalského občanského zákoníku a jiných výše uvedených právních předpisů jsou k dispozici v portugalské na těchto internetových stránkách:

[Občanský zákoník](#)

[Zákon o evidenci obyvatel](#)

[Zákon o katastru nemovitostí](#)

[Občanský soudní řád](#)

[Režim pro řízení o soupisu majetku](#)

[Závěrečná poznámka:](#)

Informace uvedené v tomto informativním přehledu jsou obecné a nejsou úplné. Pro kontaktní místo, Evropskou justiční síť pro občanské a obchodní věci, soudy ani jiné uživatele nejsou závazné. Vždy je třeba nahlédnout do aktuálního znění platných právních předpisů. Uvedené informace nenahrazují právní poradenství poskytnuté právníkem.

Poslední aktualizace: 06/10/2023

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.